

سند راهبردی
پدافند زیستی
کشور ۹۶-۱۳۹۲

قرارگاه
پدافند
زیستی
کشور

هست کلید در گنج حکیم...

آیه پدافند غیر عامل

وما ساختن زره را به او و حضرت داود و تعلیم دادیم
تا شمار ادر جنگ هایتان حفظ کند؛ آیا شکر این نعمت های خدا را می گزارید؟

سوره نبیاء آیه ۸۰

سازمان پدافند غیر عامل کشور

مقدمه / ۷

پیشگفتار / ۸

مستندات قانونی / ۱۳

واژه شناسی / ۱۵

تهدیدات زیستی / ۱۸

سازمان قرارگاه پدافند زیستی کشور / ۲۵

جهت گیری های کلان / ۲۸

اصول و ارزش های حاکم / ۲۹

بیانیه رسالت / ۳۰

چشم انداز / ۳۲

موضوعات و چالش های راهبردی / ۳۴

ارزیابی عوامل محیطی / ۳۵

راهبردهای قرارگاه پدافند زیستی کشور / ۳۷

فهرست مطالب

نموده اند تا این راهبرد را بهینه و کامل نمایند، از این رو کم کم باراهبرد جنگ بی قاعده یا همان جنگ مردم محور بصورت جدی روبرو شده ایم.

شروع حرکت مولفه های نرم در جنگ های اخیر و رشد و خلق نظریه جدید جنگ نرم، تلاشی جدی برای مقابله با پیامد های منفی جنگ سخت در حوزه های مردمی آغاز نمود. از طرف دیگر ارتقاء فناوری های جدید و تولید قدرت اشراف اطلاعاتی بر دیگران، باعث تولید نظرات جدیدی در خصوص کاربرد مولفه های قدرت نرم در جنگ سخت شده است.

در یک بازه زمانی شاهد جنگ های ترکیبی شامل مولفه های قدرت نرم و سخت بصورت توأمان بوده ایم تا کم کم قدرت نرم در جابجائی و براندازی حکومت ها با بکارگیری مردم کشور ها بر علیه حاکمیت قانونی خود موثر واقع شده و کم کم تبدیل به راهبردی نو ظهور در بکارگیری مولفه های قدرت نرم در بر اندازی حکومت ها گردید.

در این راستا، رشد و ظهور و بروز فناوری های نو نیز باعث تولید عرصه های جدید قدرت و تهدید و نهایتاً تولید مفاهیم جدیدی در جنگ ها شده است از این دسته میتوان به جنگ های رایانه ای (سایبری)، زیستی، الکترو مغناطیس، پرتوی، سیگنالی و سایر فناوری های جدید اشاره نمود.

از این رو و در یک دسته بندی از تهدیدات جدید، می توان آنها را به سه دسته تقسیم بندی نمود:

الف - تهدیدات نظامی و سخت

ب - تهدیدات مردم محور

ج - تهدیدات فناوری پایه

از سوی دیگر رهبر معظم انقلاب حضرت ایت الله خامنه ای (مدظله العالی) با نگرشی انقلابی و دین محور نسبت به تهدیدات فرا روی انقلاب اسلامی و همچنین درک ضرورت های دفاع از انقلاب اسلامی رویکرد و افق جدیدی از پدافند غیرعامل را مطرح و تعریفی باز و موسع از پدافند غیرعامل داشته و بر دائمی بودن و همیشگی بودن آن تاکید داشتند. معظم له در بیانات مورخه ۹۱/۸/۷ در جمع مسئولین پدافند غیرعامل کشور به موارد زیر اشاره و بعضاً تاکید داشتند که این مفاهیم ضرورت توجه به تغییرات در ابعاد تهدیدات و تحولات محیط ملی را ایجاب می نماید:

الف - تشبیه پدافند غیرعامل به مصونیت بخشی بدن انسان

عمده راهبرددگران نظامی برای تشبیه کارکرد های کشوری و نظامی از مقایسه سیستم های بدن انسان استفاده می کنند، مقام معظم رهبری هم از مفهوم مصون سازی کشور در مقایسه با مصون سازی در بدن انسان بهره برده اند، تشبیه کشور به بدن انسان نیز اشاره به خلقت کامل انسان توسط خداوند تبارک و تعالی دارد. لذا انتظار معظم له از مفهوم پدافند غیرعامل به نوعی مصونیت بخشی به کشور در برابر انواع تهدید می باشد.

با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی منحصر بفرد ج.ا.ایران، دستیابی به فناوری هسته‌ای و تلاش در جهت نیل به اهداف دفاعی، اقتصادی و سیاسی در افق چشم‌انداز، تعارض و تهدیدات دشمنان پیدا و پنهان نسبت به کشورمان افزایش یافته است.

از جمله مهمترین تهدیدات متوجه ج.ا.ایران، تهدیدات زیستی می‌باشد. تهدیدات زیستی که امروزه به عنوان سلاح‌های کشتار جمعی مورد توجه قرار گرفته، به یک تهدید عمومی تبدیل شده است و ممکن است علاوه بر نظامیان سلامت و زندگی شهروندان بی دفاع را نیز در معرض تهدید جدی قرار دهند.

سازمان پدافند غیرعامل کشور

در وقوع تهدیدات زیستی تشخیص درست و به موقع و مقابله سریع می‌تواند منجر به حفظ منابع و زیرساخت‌های حیاتی کشور، اعم از منابع انسانی و زیرساخت‌های اقتصادی و جلوگیری از وقوع بحران‌های زیستی گردد که لازمه این امر شناخت ابعاد مختلف تهدیدات زیستی به ویژه اشکال نوین و نوظهور و نیز ایجاد و به‌روزرسانی توانمندی‌های لازم در چرخه پدافند زیستی در کشور می‌باشد.

با توجه به ویژگی‌های منحصر بفرد تهدیدات زیستی و نیز چالش‌های موجود در این حوزه در کشور، ضرورت ایجاد سامانه بومی و یکپارچه پدافند زیستی در کشور احساس شد و قرارگاه پدافند زیستی شفاء در سازمان پدافند غیرعامل کشور راه‌اندازی گردید.

از نخستین گام‌های مؤثر در ایجاد و ساماندهی این سامانه، تدوین مبانی نظری این حوزه می‌باشد. کتاب پیشرو بدین منظور و با همت ویژه مسئولین سازمان پدافند غیرعامل کشور، و با مشارکت فعال نخبگان و صاحب نظران این موضوع از کلیه دستگاه‌های ذیربط تدوین گردیده است. این کتاب با ارائه تاریخچه وقوع تهدیدات زیستی آغاز شده و سپس به بیان توصیفی تهدیدات زیستی، گام‌های چرخه پدافند زیستی، رویکردهای عملیاتی، معماری سازمانی حوزه پدافند زیستی ادامه یافته و در پایان جهت‌گیری‌های کلان این حوزه را معرفی خواهد نمود.

کاپیش گفتار

با توجه به تدوین اولین سند راهبردی پدافند غیرعامل کشور در سال ۸۸، ضرورت داشت تا در یک بازه مناسب زمانی، با بهره گیری از تجربیات گذشته و جدید، ضمن ملحوظ داشتن تاثیر تحولات و تغییرات عمده در حوزه تهدیدات فراو، سند یادشده مورد بازنگری قرار گیرد که این امر در نشست مشهد مقدس در سال ۹۲ با حضور فعال نمایندگان دستگاه های اجرایی، دوستان دانشگاهی و همکاران متعهد در سازمان پدافند غیر عامل کشور به صورت کارگاه آموزشی و طوفان ذهنی و هم اندیشی و تبادل نظر و اجماع علمی و عملی انجام گرفت، یکی از عوامل مهمی که در بازنگری و تدوین سند راهبردی مورد توجه قرار گرفت بررسی جامع نسبت به تغییر در ماهیت و اندازه تهدیدات بوده است.

تحوّل تهدیدات

در بازه زمانی سال ۱۹۹۰ تا کنون (حدود ۲۴ سال) تغییرات فراوانی در ماهیت، حوزه، شدت و عرصه های تهدید صورت گرفته که در مقایسه با گذشته از سرعت بالائی برخوردار بوده است. این تغییرات، از تغییر در تهدیدات سخت و نظامی، و با تغییر در راهبرد (صرفاً انهدام اهداف) بسوی راهبرد (انتخاب اهداف) بر اساس بیشترین تاثیر بر کاهش پایداری و اختلال در فرماندهی و کنترل و اداره کشور آغاز و با راهبرد اصلاح قدرت نشانه روی در سلاح ها و قدرت تداوم آتش در روز و شب و همچنین تولید سلاح های تخصصی برای هر هدف ادامه یافت. این حرکت با توسعه ابزار عملیات روانی و رسانه ای استمرار یافته، به ظهور و بروز زمینه های جدید قدرت با توسعه رسانه، انجامید و به تدریج با رشد مفهومی بنام افکار عمومی و تاثیر مثبت و منفی آن بر جنگ ها، شکل جدیدی از مولفه تاثیر گذار افکار عمومی ظهور نمود که بکارگیری آزادانه قدرت در جنگ ها را با محدودیتهایی مواجه نموده است. قدرت یا مولفه جدید آن در چارچوب افکار عمومی، باعث رشد و فراگیر شدن حضور موثر مردم در جنگ ها شد و به قول فرماندهان راهبردی دشمن، مردم از یک مفهوم کم اثر و صرفاً تلفات پذیر به هدف و یا عنصر اساسی در جنگ ها تغییر نقش دادند و این نقش جدید بتدریج نمایان شده است. تاثیر افکار عمومی در جنگ ها و همچنین ارتقاء نقش مردم در آنها به تولید نقش ها و یا راهبردهای جدید در حوزه مردم منجر شد.

نقش های عمده ای که مردم در این راهبردها به عهده گرفته اند را می توان به اجمال شامل موارد زیر دانست:

الف - حمایت از نیرو های نظامی در جنگ ها (بیشتر حمایت لجستیکی)

ب - سازماندهی و حضور مردم در دفاع مستقیم (بعنوان رزمنده)

ج - حمایت از حکومت های خود در برابر دشمن متجاوز خارجی

د - استمرار دائمی حمایت و پشتیبانی از حکومت

دشمنان در تلاش های اخیر خود سعی نموده اند تا با خلق مفاهیم جدید راهبردی نسبت به تولید راهبرد جنگ مردم محور بصورت نمونه اقدام نموده و در چند عملیات ضمن بکارگیری آن، تلاش

ب - تعریف مصونیت به حذف تاثیر تهدیدات بر کشور

مقام معظم رهبری در تعریف خود از مصونیت بر بی اثر کردن تهدیدات بر کشور تاکید می فرمایند، اگر این مفهوم را مطلق فرض کنیم (یعنی آسیب ناپذیر سازی کشور بطور کامل) این بیشترین حد پایداری و امنیت در زیر ساخت ها و نهائیتا در کشور می باشد. اما اگر این مفهوم مطلق فرض نشود، مفهوم پایداری و امنیت را در زیر ساخت ها و نهائیتا در کشور می توان به سه دسته طبقه بندی نمود:

الف - سطح آسیب ناپذیری، این سطح بیشترین پایداری و امنیت را تولید می نماید و اختصاص به زیر ساخت های حیاتی می توان برگزید.

ب - سطح حداقل آسیب پذیری، این سطح حداکثر تلاش برای کاهش آسیب پذیری ها است و به زیر ساخت های دارای طبقه بندی حساس اختصاص می یابد.

ج - سطح پذیرش آسیب پذیری قابل قبول، در این سطح هم تلاش می شود آسیب پذیری ها کاهش یابد اما با توجه به اصل تناسب امنیت و پایداری زیر ساخت با سطح اهمیت دارایی، به زیر ساخت های مهم تعلق می گیرد.

ج - توسعه مفهوم پدافند غیر عامل به سه بخش

پیکره کشور

در بیان معظم له پیکره کشور به بدن انسان تشبیه شده است. پیکره را می توان استخوان بندی کشور که زیر ساخت ها و اداره آن را شامل می شود، دانست. از این رو می توان زیر ساخت های کشور متناسب با سطح بندی آن ها را مصداق این تشبیه فرض نمود.

جامعه و مردم

در این بخش منظور از جامعه همان مردم هستند که اصلی ترین هدف در پدافند غیرعامل می باشند، از این رو پدافند غیرعامل را مردم محور یا انسان پایه فرض و تعریف می نمایند. مقام معظم رهبری در این تشبیه مردم را بعنوان یکی از محورهای اصلی مصون سازی محسوب نموده اند، مساله مصون سازی مردم در برابر تهدیدات، می تواند ابعاد مختلفی را به شرح ذیل در برگیرد:

- صیانت و حفاظت از مردم در برابر انواع تهدید
- حفظ انسجام و پیوستگی بین حکومت و مردم
- تولید ظرفیت و قابلیت اداره مردم در برابر انواع تهدیدات
- تامین نیاز های اساسی مردم در شرایط خاص و اضطراری
- تامین زیر ساخت هایی برای تضمین امنیت و پایداری مردم در شرایط اضطرار

در دستگاه های اجرائی کشور:

دستگاه های اجرائی در تعاریف دولت محترم بیشتر به ساز و کارهای اداره زیر ساخت ها و اداره و تامین نیاز های مردم اطلاق می گردد. از این رو دستگاه های اجرائی، نظام اجرائی و مدیریتی دولت در اداره کشور، مردم و زیر ساخت ها می باشند.

د - تاکید بر دائمی بودن اقدامات پدافند غیر عامل

مقام معظم رهبری در بیان شریف خود رعایت و توجه به پدافند غیر عامل را اصلی دائمی و همیشگی می دانند، لذا پرداختن به اصل دائمی پدافند غیر عامل در همه شئون و سطوح اجرائی از نظام برنامه ریزی تا تدوین برنامه و لوایح و قوانین، تا اجرا و نظارت بر اجرا الزامی باشد.

ه - تاکید بر اصل همیشگی بودن پدافند غیر عامل

شاید این شبهه در ذهن مخاطب ایجاد شود که پدافند غیر عامل مساله ایست که ضرورت آن خاص شرایط امروز کشور است، اما ایشان در بیان شریف خود بر همیشگی بودن و لازم الاجرا بودن آن بعنوان یک اصل دائمی و همیشگی تاکید دارند.

و - تاکید بر بی ارتباط بودن دور یا نزدیک شدن وقوع تهدیدات

هر بار که در ارتباط با اهمیت و ضرورت پدافند غیر عامل صحبت می شود، شاید نزدیک شدن وقوع تهدیدات به اذهان خاطر نماید ولی در این بیان، معظم له تاکید دارند که رعایت مفهوم پدافند غیر عامل در کلیه امور و شئون باید بعنوان یک اصل لحاظ شده و ارتباطی به دور یا نزدیک شدن وقوع تهدیدات دشمن نداشته باشد، بلکه تدبیری احتیاطی برای ارتقاء پایداری و امنیت کشور در برابر انواع تهدیدات می باشد.

ز - تاکید بر داشتن نگرش علمی در پرداختن به پدافند غیر عامل

کار علمی و توجه به ریشه های اصلی مسایل و مشکلات و تهدیدات کشور نکته ای اساسی است که در بیان معظم له دیده می شود.

از طرف دیگر تحول در تهدیدات انسان ساخت که منشاء و قوه محرک آن تحول در دانش و فناوری های برتر ساز بشری می باشد نیز ضرورت پرداخت علمی به مقولات پدافند غیر عامل را از گذشته بیشتر میکند و نگاهی ژرف و عمیق علمی و دانش پایه را بر ریشه یابی، علت یابی، تهدید شناسی، یافتن راه حل های دقیق و پاسخگو به تهدیدات و همچنین بر طرف کننده آسیب پذیری ها را راهبردی الزامی و عقلی می نمایاند.

:. ضرورت نگاه علمی به پدافند غیر عامل

مطالب بالا و همچنین ضرورت تغییرات محیطی و تحولات اساسی در ماهیت، کیفیت، شدت، اندازه، عرصه و حوزه تهدیدات، پرداخت علمی و دانش پایه را به مقولات پدافند غیر عامل ضرورتی اجتناب ناپذیر می سازد لذا باید در برابر انواع تهدیدات فناوری پایه که با توجه به تغییر ماهیت تهدیدات روبه رشد هم هست، تحولی اساسی در رویکرد های جدید پدافند غیر عامل ایجاد نمود.

از این رو خلق مفاهیم جدیدی همچون پدافند رایانه ای (سایبری)، پدافند زیستی، پدافند پرتوی، پدافند شیمیایی، پدافند الکترونیک و ... ضروری می باشد.

لذا در یک جمع بندی، رویکرد های جدید، در حوزه های جدید و ضرورت مقابله و پاسخ گوئی به تهدیدات امری ضروری و لازم و در قالب یک اصل، لازم الاجراء می شود.

در این راستا و برای تحقق این مفاهیم و مطالب، همانطور که در مقدمه هم اشاره شد با استفاده از ظرفیت های علمی و دانشگاهی، نیرو های مسلح و دستگاه های اجرائی نسبت به باز نگری سند راهبردی پدافند غیرعامل کشور اقدام نموده و با توجه عمیق به مفاهیم یادشده، سند جدید پدافند غیرعامل کشور را با اجماع کامل، بازنگری و نسبت به تغییرات و عوامل تاثیر گذار آن باز تولید و به روز رسانی نمودیم.

امید است که این سند، مبنای عمل دستگاه های اجرائی قرار گرفته و منویات مبارک مقام معظم رهبری (مدظله العالی) با عمل به این سند راهبردی، پیاده سازی و تحقق یابد.

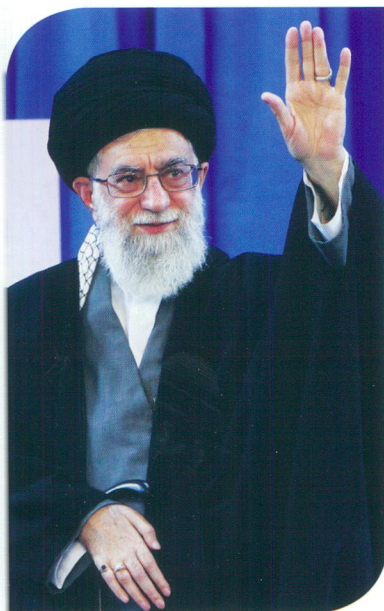
سر تیپ پاسدار دکتر غلامرضا جلالی

مستندات قانونی حوزه پدافند زیستی کشور

۱. رهنمودها و تدابیر مقام معظم رهبری در حوزه پدافند غیرعامل

من به مسأله پدافند غیرعامل خیلی اهمیت می‌دهم؛ هم برای کل کشور و هم برای شما وزارت دفاع (۸۶/۰۳/۰۳) پدافند غیر عامل مثل مصونیت‌سازی برای انسان است. از درون ما را مصون می‌کند. معنایش این است که ولو دشمن تهاجمی هم بکند و زحمتی هم بکشد و ضرب و زوری هم بزند، اثری نخواهد کرد این پدافند غیرعامل نتیجه‌اش این است. ببینید چقدر مهم است که ما این حالت را در کل پیکره کشور و جامعه در دستگاه‌های مختلف بوجود بیاوریم. کاری نکنیم که، همت ما فقط مصروف به این نباشد که دشمن را منصرف کنیم یا برای مقابله خودمان را آماده نکنیم، نه، کاری کنیم که ما مصونیت در خودمان بوجود بیاوریم، این با پدافند غیرعامل تحقق پیدا می‌کند. بنابراین این مسئله‌ی بسیار مهمی است که بایستی راه بیفتد. (۹۱/۰۸/۰۷)

۲. سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران

«ایران کشوری است توسعه یافته، با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین‌الملل»

۳. بند ۵ از سیاست‌های کلی پدافند غیرعامل ابلاغی مقام معظم رهبری

«تهیه طرح جامع پدافند غیرعامل در برابر سلاح‌های غیرمتعارف نظیر هسته‌ای، میکروبی و شیمیایی»

۴. بند ۳ از آئین نامه اجرایی «طرح جامع میکروبی کشور مصوب شورای عالی امنیت ملی به شماره ۳۷۲-۳۳۸/۲۰۷/۳ مورخ ۱۳۷۸/۴/۲۳»

«جهت تقویت پدافند عمومی کشور در برابر تهدیدات زیستی موضوع بند (۲-۲) قسمت طرح جامع، در صورت احتمال کاربرد سلاح‌های میکروبی و اقدامات تروریستی میکروبی کمیته‌ای با مسئولیت ستاد کل نیروهای مسلح مدیریت بحران را بر عهده گرفته و با بهره‌برداری از کلیه امکانات وزارتخانه‌ها به منظور مقابله سریع با شیوع بیماری اقدام خواهد نمود.»

۵. بند ۲-۲ از طرح جامع میکروبی کشور به شماره ۳۷۲-۳۳۸/۲۰۷/۳ مورخ ۱۳۷۸/۰۴/۲۳

«مسئولیت اصلی مقابله با شیوع طبیعی بیماری‌های میکروبی بر عهده نهادهای غیرنظامی ذیربط کشور است. بر این اساس ضروری است تمامی وزارتخانه‌های ذیربط به‌ویژه بهداشت و درمان و جهاد کشاورزی کلیه امکانات لازم برای تحقیق، تشخیص، درمان و مقابله با تمامی بیماری‌های انسانی، حیوانی و گیاهی را فراهم نمایند.

در صورتی که متعاقب بررسی‌ها و تحلیل اطلاعات و آنالیز نمونه‌های دریافتی از مناطق، احتمال کاربرد سلاح‌های میکروبی و یا اقدامات تروریستی وجود داشته باشد، نهادهای نظامی کشور مدیریت بحران را برعهده گرفته و با بهره‌برداری از کلیه امکانات وزارتخانه‌ها برای مقابله هر چه سریعتر با بیماری اقدام خواهند نمود. در این راستا ضروری است بخش نظامی خود را در جهت تحقیق، تشخیص، درمان و مقابله با عوامل میکروبی که به‌عنوان سلاح به کار گرفته می‌شوند تجهیز، تقویت و در هنگام لزوم بسیج نماید.»

۶. بند (ج) ماده ۲۰۶ برنامه پنج ساله پنجم مصوبه مجلس شورای اسلامی

«وزارت اطلاعات موظف است با تشکیل کمیسیون ویژه‌ای مرکب از دستگاه‌های اصلی ذیربط برای تهیه و اجرای طرح جامع مبارزه با تروریسم زیستی و تعیین وظایف هر یک از دستگاه‌ها به منظور مبارزه هماهنگ با تروریسم زیستی به صورت یک اصل نهادینه شده در کشور تا پایان برنامه اقدام نماید.»

تهدید

هر عنصر یا وضعیتی که موجودیت منافع، امنیت ملی و یا ارزش‌های حیاتی کشور را به خطر اندازد تهدید محسوب می‌گردد.

تهدید زیستی

هر نشانه، رویداد یا حادثه طبیعی یا غیرطبیعی با استفاده از عوامل زیستی که موجب تضعیف و نابودی سرمایه‌های انسانی و یا آسیب‌های اقتصادی از طریق تخریب و نابودی سرمایه‌های زیستی در کشور گردد، تهدید زیستی محسوب می‌گردد.

حوادث طبیعی زیستی

حوادثی که بدون دخالت انسان در اثر انتشار طبیعی عوامل زیستی ایجاد و به فراگیری مبدل می‌گردد.

تروریسم زیستی

استفاده عمدی و سوء، از عوامل زیستی (باکتری‌ها، ویروس‌ها، قارچ‌ها و وکتورها) و فرآورده‌های آنها (توکسین‌ها، ژن‌ها، پریون‌ها، هورمون‌ها و موارد مشابه) توسط اشخاص، فرقه‌ها و گروه‌هایی با انگیزه سیاسی امنیتی و تروریستی برای آسیب زدن، تخریب و از بین بردن سرمایه‌های انسانی و منابع ملی (دام، نباتات، محیط زیست، منابع طبیعی، آب آشامیدنی، مواد، تجهیزات و ابنیه) و در نهایت ایجاد رعب و وحشت برای رسیدن به اهداف سیاسی و اجتماعی می‌باشد.

جنگ زیستی

استفاده آشکار یا پنهان از تسلیحات زیستی علیه منابع انسانی و یا زیرساخت‌های اقتصادی که توسط یک کشور متخاصم و با هدف وارد نمودن ضربه نظامی، از بین بردن مقاومت، تحمیل خسارات اقتصادی و خدشه‌دار نمودن امنیت ملی کشور انجام می‌گیرد.

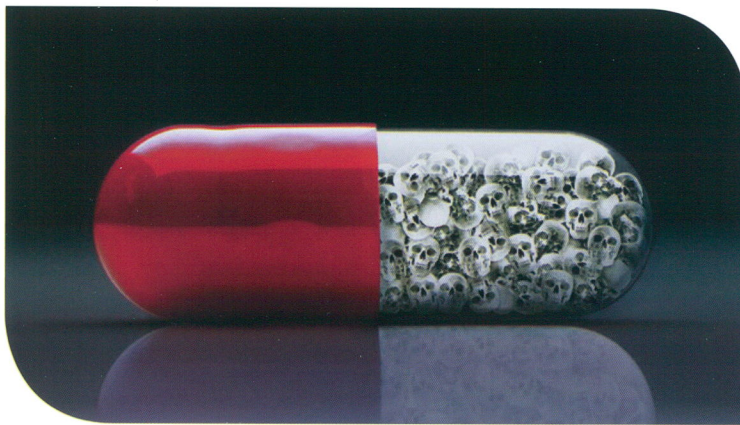

بحران زیستی

چنانچه بر اثر انتشار عوامل زیستی به واسطه حوادث طبیعی، اقدامات تروریسم زیستی و یا حمله زیستی توسط کشورهای متخاصم، سرمایه‌های انسانی و سرمایه‌های ملی زیستی دچار خسارت و آسیب گردد و ترس و وحشت بر جامعه تحمیل شود؛ به نحوی که برطرف کردن آن نیازمند انجام اقدامات اضطراری فوق‌العاده باشد، بحران زیستی رخ داده است.

پدافند زیستی

مجموعه‌ای از اقدامات از قبیل رصد و پایش، آشکارسازی، هشداردهی، تشخیص، تصمیم و عملیات، کنترل، مدیریت بحران، حفاظت و پیشگیری، امداد و نجات، درمان، بازبایی و بازتوانی منابع، محدودسازی و رفع آلودگی در برابر تهدیدات زیستی که موجب حفاظت از سرمایه‌های ملی در برابر تهدیدات زیستی و کاهش آثار و عواقب ناشی از آنها می‌گردد.

سرمایه ملی زیستی

سرمایه ملی زیستی شامل انسان و کلیه موجودات زنده اعم از حیوان و گیاه و ذخائر ژنتیکی موجودات در محدوده مرزهای ملی، منابع زیست محیطی اعم از منابع آبی و خاکی، کلیه منابعی (غذایی، بهداشتی، دارویی،...) که دارای تاثیر متقابل بر چرخه حیات موجودات زنده داشته باشند و نقش حیاتی در امنیت ملی، اقتصاد ملی، سلامت و ایمنی عمومی، اطمینان عمومی و بقای باورهای مذهبی و ملی دارند، سرمایه ملی زیستی نامند.

آسیب پذیری زیستی

آسیب پذیری زیستی به امکان آسیب پذیری و نابودی و یا اختلال در روند طبیعی یک سیستم حیاتی یا بخشی از ویژگیهای سیستم حیاتی به عنوان سرمایه های ملی زیستی کشور اطلاق میگردد که قابلیت بهره برداری بواسطه عامل غیرطبیعی (توسط عامل بشر) را داشته باشد.

:. مکان و گستره تهدیدات زیستی

- گستره تهدیدات زیستی می تواند شامل دسته بندی زیر باشد :
- جهانی: تهدید علیه چند کشور در حوزه بین المللی
- ملی: تهدید علیه یک کشور یا بخش گسترده ای از کشور
- منطقه ای: تهدید علیه چند شهر یا استان در کشور
- محلی: تهدید علیه یک یا چند محل بخصوص، روستا یا شهر در کشور
- سازمانی: تهدید علیه سازمان، مرکز یا مکانی خاص
- فردی: تهدید علیه فرد یا افراد بخصوص

:. پیامد زیستی

پیامد زیستی شامل نتایج، بازتاب و تاثیرات حاصل از حادثه زیستی در مقیاس فردی، محلی، منطقه ای، ملی یا جهانی میباشد که این نتایج، بازتاب و تاثیرات ممکن است شامل آلودگی، اختلال، آسیب، تغییر، بیماری یا نابودی در حوزه زیست محیطی یا روند حیاتی موجودات زنده یا سرمایه های زیستی یا تاثیرات تجاری، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، روانی یا حاکمیتی به صورت مقطعی، بلندمدت یا دائمی گردد.

تهدیدات زیستی

انواع عوامل تهدید کننده زیستی

غالباً هرگاه صحبت از تهدیدات زیستی می‌شود فهرستی از برخی عوامل شناخته شده که محصول تحقیقات مراکز نظامی دو بلوک شرق و غرب در طی جنگ هستند در ذهن تداعی می‌شود. در رأس این فهرست عامل سیاه‌زخم (آنتراکس)، طاعون، وبا، برخی بیماری‌های ویروسی خونریزی‌دهنده و نظایر آن وجود دارد. هرچند ممکن است گروه‌های تروریست زیستی مورد حمایت دشمن از این عوامل نیز استفاده نمایند، اما نباید احتمال کاربرد عوامل زیستی نوین، خاموش و ناشناخته را از یاد برد. بر این اساس انواع تهدیدات زیستی شامل موارد ذیل می‌باشند:

- عوامل زیستی طبیعی
- عوامل زیستی دستکاری شده
- عوامل زیستی مصنوعی و جدید

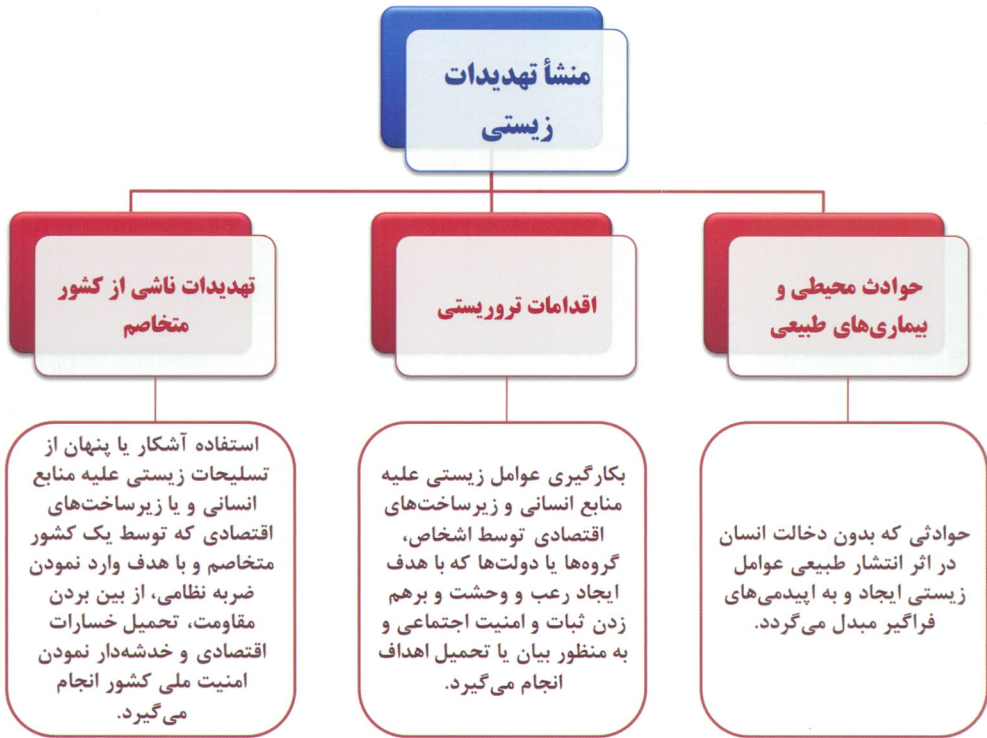
ویژگی تهدیدات زیستی

با توجه به ماهیت عوامل زیستی می‌توان مجموعه‌ای از ویژگی‌ها را در ارتباط با آنها به شرح روبرو ذکر نمود:

منشأ تهدیدات زیستی

:: مؤلفه تهدیدات زیستی با منشأ مختلف

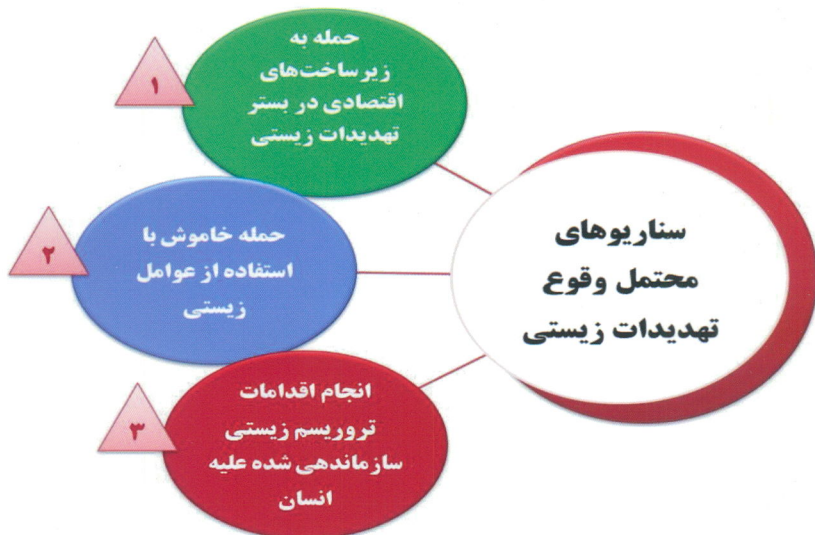
مؤلفه‌ها	حوادث طبیعی	تروریسم زیستی	جنگ زیستی
منشأ تهدید	طبیعی	تروریسم گروهی/تروریسم دولتی	کشور متخاصم
عامل تهدید	عوامل زیستی طبیعی (باکتری، ویروس، قارچ، سموم، مواد فعال زیستی نظیر هورمون‌ها)	عوامل زیستی طبیعی/عوامل زیستی مهندسی شده ژنتیک/عوامل زیستی مصنوعی	عوامل زیستی طبیعی/ عوامل زیستی مهندسی شده ژنتیک/عوامل زیستی مصنوعی
سطح خطر	فردی/اجتماعی	اجتماعی	ملی
پیامد	مشکلات فردی و عمومی	برهم زدن امنیت و ثبات اجتماعی	خدشه‌دار نمودن امنیت ملی
سطح مقابله	رعایت ایمنی و بهداشت فردی و درمان	برقراری امنیت زیستی و سلامت عمومی	پدافند زیستی

:: سناریو وقوع تهدیدات زیستی

از زمان وقوع جنگ خلیج فارس تهدیدات هسته‌ای، زیستی و شیمیایی به یک واقعیت قابل توجه تبدیل شده است. اشکال مختلفی برای ظهور و بروز این تهدیدات وجود دارد؛ اما با توجه به موانع و هنجارهای بین‌المللی منع اشاعه و کاربرد سلاح‌های کشتار جمعی، کاربرد این عوامل در جنگ‌های آشکار نظامی با استفاده از تسلیحات متعارف نظیر موشک، بعید به نظر می‌رسد. همچنین در گذشته انسان بعنوان هدف اصلی تهدیدات زیستی محسوب می‌گشت، اما عرصه کاربرد این تهدیدات متوجه منابع دیگر به ویژه زیرساخت‌های اقتصادی نیز گردیده است. با توجه به اینکه زیرساخت‌های اقتصادی در بسیاری از کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه، از جایگاه بالایی در تولید ناخالص ملی و اشتغال برخوردار است، از نقاط حساس و آسیب‌پذیر در برابر تهدیدات زیستی محسوب می‌گردد. بطوریکه حتی وجود شایعه در این زمینه می‌تواند عواقب سنگین اقتصادی به دنبال داشته باشد.

با توجه به نکات فوق و نیز با در نظر داشتن دو نیروی پیشران ۱- وضعیت کشور و ۲- تحولات جهانی در حوزه علوم و فناوری‌های زیستی، سناریوهای متصوره وقوع تهدیدات زیستی به ترتیب اولویت به شرح ذیل می‌باشد:

هدف تهدیدات زیستی

برخلاف حمله با سلاح‌های انفجاری متعارف و حتی سلاح‌های غیر متعارفی چون سلاح‌های شیمیایی و هسته‌ای که ابعاد خسارات و تلفات پس از مدتی قابل محاسبه می‌باشد، در حملات زیستی وسعت خسارات غیرقابل پیش‌بینی بوده و هر روز که می‌گذرد لایه‌های جدیدی از فاجعه هویدا و ابعاد آن گسترش می‌یابد. حملات زیستی پس از وقوع به صورت یک عمل محدود باقی نمانده و در اندک زمانی ممکن است به یک بحران زیستی تبدیل گردد. از این رو اهداف تهدیدات زیستی به دو دسته تقسیم می‌شود:

الف- تهدیدات زیستی زمان صلح که این گونه تهدیدات بیشتر اقتصادی است.
 ب- تهدیدات زیستی زمان جنگ که با هدف وارد نمودن ضربه نظامی، از بین بردن مقاومت، تحمیل خسارات اقتصادی و خدشه‌دار نمودن امنیت ملی کشور انجام می‌گیرد.
 از جمله پیامدهای ناشی از وقوع تهدیدات زیستی علیه انسان و زیرساخت‌های اقتصادی عبارت است از:

- آسیب رساندن به سلامت عمومی جامعه و ایجاد تلفات جانی
- ایجاد رعب و وحشت و آثار روانی در جامعه
- ضربه به اقتصاد کشور و تولید ناخالص ملی
- حذف کردن نام ج.ا.ایران از فهرست کشورهای تولیدکننده و صادرکننده در جهان و از دست رفتن بازارهای صادراتی با جایگزین شدن رقبا در بلند مدت
- تحمیل هزینه‌های سنگین مقابله با آفات و بیماری‌ها و محدودسازی آلودگی‌ها
- ایجاد بازار فروش محصولات دارویی کشورهای غربی

- آسیب‌پذیر نشان دادن کشور در مواجهه با بحران‌ها و ایجاد تنش‌های سیاسی و اجتماعی در جامعه
- تضعیف موقعیت بهداشت و سلامت کشور در میان جوامع بین‌المللی
- ایجاد جو بدبینی نسبت به محصولات ایرانی در سطح ملی و بین‌المللی
- ایجاد چالش‌های اجتماعی و اقتصادی در جامعه به ویژه تورم و بیکاری در حوزه اقتصادی مورد هدف و صنایع مرتبط

:. پیامدهای حاصل از وقوع حوادث زیستی

ردیف	نوع پیامد	چگونگی پیامد
۱	زیست محیطی	آلودگی، آسیب، تغییر، نابودی
۲	تأثیر بر موجودات زنده	اختلال، آسیب، تغییر، بیماری، نابودی
۳	تجاری	تضعیف، تغییر، اختلال، ارزیابی
۴	اقتصادی	تضعیف، تغییر، اختلال، ارزیابی
۵	سیاسی	تضعیف، براندازی، ارعاب، تغییر، اختلال، ارزیابی
۶	نظامی	تضعیف، ارعاب، تغییر، اختلال، ارزیابی
۷	حاکمیتی	تضعیف، براندازی، ارعاب، تغییر، اختلال، ارزیابی
۸	اجتماعی	ارعاب، تغییر، اختلال، ارزیابی
۹	فرهنگی	تغییر، اختلال، ارزیابی
۱۰	سلطه جویانه	تسلط مستقیم یا غیرمستقیم اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، حاکمیتی

حوزه تهدیدات زیستی

انسان

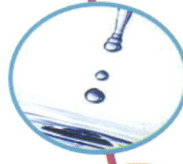
دام

نباتات

آب آشامیدنی

محیط زیست و منابع طبیعی

غذا و دارو و صنایع مرتبط با آن

تشریح عملیاتی چرخه پدافند زیستی

ک سازمان قرارگاه پدافند زیستی کشور

دینفعان و سطح همکاری‌ها

اصلی: این سازمان‌ها دارای وظایف اصلی در پدافند زیستی هستند

- سازمان پدافند غیرعامل کشور
- وزارت کشور (شهرداری‌ها و ...)
- وزارت اطلاعات
- وزارت امور خارجه
- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح
- سپاه، ارتش و نیروی انتظامی
- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- وزارت جهاد کشاورزی (سازمان دامپزشکی، سازمان حفظ نباتات و ...)
- وزارت صنعت، معدن و تجارت
- وزارت نیرو (شرکت آب و فاضلاب و ...)
- وزارت اقتصاد و دارایی (گمرک و ...)
- وزارت راه و شهرسازی (سازمان هواشناسی کشور، حمل و نقل، فرودگاه‌ها، راه آهن و ...)
- وزارت نفت (بهداشت و درمان، HSE)
- وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی (تأمین اجتماعی، بهزیستی، بیمه سلامت و ...)
- سازمان حفاظت از محیط زیست
- جهاد دانشگاهی (مرکز ذخایر ژنتیک)
- پزشکی قانونی
- مؤسسه استاندارد و تحقیقات

مشارکتی: این سازمان‌ها دارای وظیفه مشارکت در پدافند زیستی می‌باشند

- وزارت علوم، تحقیقات و آموزش کشور
- جمعیت هلال احمر
- سازمان صدا و سیما

حمایتی: این سازمان‌ها دارای وظیفه حمایت از راهبردهای پدافند زیستی می‌باشند

- قوه قضائیه
- قوه مقننه
- وزارت علوم تحقیقات و آموزش کشور

دستگاه‌های مسئول در حوزه پدافند زیستی

دستگاه مسئول	حوزه عملکرد و تهدید
وزارت اطلاعات	پایش تهدید و هدایت اطلاعاتی
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	حوزه انسان
وزارت جهاد کشاورزی	حوزه دام و طیور، آبزیان، نباتات و منابع طبیعی
سازمان حفاظت محیط زیست	حوزه محیط زیست
وزارت نیرو	حوزه آب آشامیدنی
وزارت صنعت، معدن و تجارت	حوزه تأمین غذا
نیروهای مسلح (نیروی انتظامی)	برقراری امنیت اجتماعی
وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	عمل کلی
نیروهای مسلح	احتیاط ملی

وضعیت‌ها و مسئولیت‌ها

وضعیت	منشاء	مسئول	دستگاه، سازمان یا نهاد ذیربط
سفید (عادی)	بلایای طبیعی و حوادث غیرطبیعی (غیر خصمانه)	کلیه دستگاه‌ها در این شرایط مسئولیت مقابله با عوامل زیستی را خواهند داشت. وزارت کشور (هماهنگ کننده)	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی-وزارت جهاد کشاورزی- وزارت نیرو-وزارت اطلاعات وزارت کشور- سازمان حفاظت محیط زیست نیروهای مسلح وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح-ناجا
زرد (امنیتی)	اقدامات تروریسم زیستی	وزارت اطلاعات با هماهنگی قرارگاه پدافند زیستی	سایر دستگاه‌های اجرایی ذیربط حسب مورد با هماهنگی قرارگاه پدافند زیستی
نارنجی	حوادث امنیتی زیستی	قرارگاه پدافند زیستی	وزارت اطلاعات-نیروهای مسلح-وزارت کشور وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی-وزارت جهاد کشاورزی-وزارت نیرو-وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح -ناجا-سازمان حفاظت محیط زیست
قرمز (جنگ)	بلایای طبیعی و حوادث غیرمترقبه و تهاجمات زیستی از سوی دشمن	قرارگاه پدافند زیستی	نیروهای مسلح- وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح- وزارت اطلاعات- وزارت کشور- ناجا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی- وزارت جهاد کشاورزی - وزارت نیرو - سازمان حفاظت محیط زیست

▣ جهت‌گیری‌های کلان حوزه پدافند زیستی کشور

:. وظایف قرارگاه

۱. سیاستگذاری کلان و تعیین راهبردهای پدافند زیستی کشور
۲. فرماندهی، هدایت، مدیریت و ایجاد هماهنگی در حوزه پدافند زیستی
۳. تشخیص سریع عوامل زیستی تهدیدزا با ایجاد و ارتقای آزمایشگاه‌های مرجع
۴. رصد، پایش و تشخیص تهدیدات زیستی در شش حوزه زیستی
۵. تعیین وضعیت و منشأ ایجاد آلودگی زیستی به‌منظور مقابله
۶. هماهنگی جهت برقراری نظم و امنیت محل حادثه و محیط‌های مرتبط با آن
۷. ایجاد سامانه‌های اعلام خطر، هشدار باش و اطلاع‌رسانی در سطح ملی، استانی و شهرستان
۸. پاسخ و مقابله و مدیریت بحران صحنه بحران‌های زیستی
۹. ساماندهی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های درمان بیماران و مصدومین حوادث زیستی کشور
۱۰. تقویت و گسترش قرنطینه‌های تخصصی در مناطق آلوده و مشکوک به آلودگی
۱۱. هدایت و کنترل و نظارت بر عملکرد کلیه حوزه‌های تخصصی
۱۲. پاکسازی و رفع آلودگی‌های منطقه و تجهیزات آلوده
۱۳. پژوهش‌های بنیادی و کاربردی در تهدیدات زیستی
۱۴. تجزیه و تحلیل سناریوهای حوادث و تهدیدات زیستی احتمالی
۱۵. تهیه طرح‌های پیشگیری، مقابله و پاسخ پدافند زیستی کشور
۱۶. فرهنگ‌سازی و نهادینه نمودن باورها در مواجهه و مقابله با حوادث و آلودگی‌های زیستی
۱۷. آموزش‌های تخصصی و عمومی در جهت ارتقاء سطح آگاهی مقابله با تهدیدات زیستی
۱۸. رزمایش‌های تخصصی و عمومی مقابله با بحران‌های زیستی به‌منظور ارتقای آمادگی و توانمندی دستگاه‌های ذیربط

اصول و ارزش‌های حاکم بر حوزه پدافند زیستی کشور

ارزش‌ها

۱. معنویت و قداست دفاع
۲. اقتدار و بازدارندگی
۳. نفی سلطه کفار
۴. حفظ نظام جمهوری اسلامی
۵. مصون‌سازی
۶. استحکام و پایداری ملی
۷. خودباوری و خود اتکایی دفاعی

اصول راهبردی

۱. صیانت از سرمایه‌های انسانی
۲. حفظ منابع ملی و تنوع زیستی
۳. اعتمادسازی و ارتقاء آرامش روانی جامعه
۴. پاسخگویی جامع به تهدیدات
۵. پشتیبانی از راهبردهای دفاعی کشور
۶. حفظ امنیت و سلامت جامعه
۷. رصد و پایش جامع تهدیدات
۸. تعامل و همکاری بین‌المللی
۹. احترام به موازین پذیرفته شده بین‌المللی
۱۰. توسعه بهداشت عمومی
۱۱. بروز بودن
۱۲. آمادگی و چابکی

رسالت قرارگاه پدافند زیستی کشور

حفاظت و مصون‌سازی سرمایه‌های انسانی و منابع ملی در برابر تهدیدات زیستی دشمن، فرماندهی و هدایت مدیریت صحنه بحران‌های زیستی و کاهش آثار و عواقب ناشی از وقوع این تهدیدات .:

بیانیه مأموریت قرارگاه پدافند زیستی کشور

قرارگاه پدافند زیستی کشور بعنوان عالی‌ترین رده پدافند زیستی در کشور با سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی، راهبری، نظارت، فرماندهی و مدیریت یکپارچه دستگاه‌های اجرایی کشور و نیروهای مسلح در برابر تهدیدات زیستی و مدیریت بحران‌های زیستی و پیامدهای ناشی از آنها در سطوح مختلف، با استفاده از توانمندی‌های موجود و ارتقاء ظرفیت و توانمندی‌های تخصصی در محورهای پایش، آشکارسازی، هشدار، تشخیص، کنترل، حفاظت، درمان، بازیابی منابع، محدودسازی، رفع آلودگی، مصون‌سازی، به‌روز رسانی اقدامات پدافند زیستی و نیز اطلاع‌رسانی و آرامش بخشی روانی به جامعه در مواجهه با تهدیدات زیستی دشمن اقدام می‌نماید.

:. مأموریت های عمده قرارگاه پدافند زیستی کشور

۱. سی است گذاری، برنامه ریزی، راهبری، فرماندهی، هدایت، کنترل، نظارت و مدیریت یکپارچه حوزه پدافند زیستی، مصون سازی سرمایه های ملی زیستی در برابر تهدیدات این حوزه
۲. رصد و پایش، هشدار، آشکار سازی، تشخیص، کنترل و ارزیابی تهدیدات زیستی و اشراف اطلاعاتی در حوزه های مرتبط در سطوح ملی، استانی و شهری
۳. توسعه و ارتقاء بهداشت عمومی، پیشگیری در برابر تهدیدات زیستی در حوزه های مرتبط
۴. ارتقاء و ساماندهی ظرفیت ها و توانمندی های امداد و نجات، درمان تخصصی و بازیابی و بازتوانی سرمایه های آسیب دیده از تهدیدات زیستی
۵. افزایش توانمندی اجرای عملیات و مدیریت صحنه بحران های زیستی در حوزه های مرتبط
۶. مدیریت و ذخیره سازی بانک های اطلاعاتی و کلکسیون های زیستی
۷. توسعه، ساماندهی و تجهیز شبکه آزمایشگاه های همکار و مرجع با قدرت تشخیص هر گونه تهدید زیستی
۸. آموزش عمومی و تخصصی، تحقیق، توسعه و تولید علوم و فناوری های پیشرفته پدافند زیستی بصورت خوداتکا
۹. ارتقاء و ساماندهی بهینه صنعت پدافند زیستی بصورت خوداتکا، خودکفا و بومی
۱۰. ارتقاء ظرفیت احتیاط راهبردی عمل کلی پدافند زیستی با قابلیت های تخصصی منحصر بفرد در سطح ملی
۱۱. سازماندهی، تربیت و آموزش نیروهای تخصصی و مدیریتی در حوزه پدافند زیستی
۱۲. فرهنگ سازی و ارتقاء آگاهی ها و اطلاع رسانی و آرامش بخشی روانی جامعه در بحران های زیستی
۱۳. ارتقاء آمادگی ظرفیت های پدافند زیستی با آموزش، سازماندهی، تمرین و رزمایش
۱۴. دفاع از منافع ملی و حقوق ج.ا. در برابر تهدیدات زیستی دشمن در مجامع بین المللی

حوزه پدافند زیستی

۱۳. دارای جامعه مردمی آگاه، آموزش دیده، آماده و مصون در حوزه پدافند زیستی

۱۴. برخوردار از نظام دفاع حقوقی و تعاملات بین المللی مناسب و تأثیرگذار در حوزه پدافند

زیستی

۱۵. برخوردار از سامانه نهادینه شده و فرهنگ سازی و اطلاع رسانی، عملیات روانی و آرامش بخشی

جامعه

:: اهداف کلان قرارگاه پدافند زیستی کشور

۱. دست یابی به ظرفیت و توانمندی سیاست گذاری، فرماندهی، هدایت، هماهنگی، برنامه ریزی، راهبری، نظارت، کنترل و مدیریت یکپارچه منابع و امکانات، ظرفیت ها و توانمندی های کشور در

حوزه پدافند زیستی

۲. دستیابی به سامانه رصد و پایش، هشدار، آشکارسازی، تشخیص و ارزیابی تهدیدات زیستی

۳. تحصیل توانایی حفاظت از سرمایه های انسانی و منابع ملی زیستی در برابر تهدیدات زیستی

۴. دستیابی به توانمندی امداد و نجات، درمان تخصصی و بازیابی و بازتوانی سرمایه های آسیب

دیده متناسب با تهدیدات زیستی

۵. کسب قدرت اجرای عملیات هدایت، راهبری، پشتیبانی و مدیریت صحنه بحران های زیستی و

ارتقاء آمادگی های پدافندی در حوزه های مرتبط

۶. دستیابی به سامانه مدیریت و ذخیره سازی اطلاعات و ذخایر پدافند زیستی کشور

۷. کسب قدرت تشخیص خوداتکاء هر گونه تهدید زیستی دشمن

۸. تکمیل چرخه تولید، توسعه و بکارگیری علوم و فناوری های پیشرفته پدافند زیستی بصورت

خوداتکا

۹. دستیابی به ظرفیت و توانمندی خودکفا، خوداتکا و بومی در صنایع پدافند زیستی

۱۰. ارتقاء توانمندی ظرفیت احتیاط راهبردی عمل کلی پدافند زیستی در سطح ملی

۱۱. توانمندسازی نیروهای تخصصی و مدیریتی حوزه پدافند زیستی کشور

۱۲. ارتقای آستانه مقاومت ملی، امنیت اجتماعی و سلامت روانی جامعه در مواجهه با تهدیدات

زیستی

۱۳. تولید باور و عزم ملی، فرهنگ سازی و ارتقای آگاهی های جامعه در حوزه پدافند زیستی

۱۴. صیانت از حقوق و منافع ملی در برابر تهدیدات زیستی در مجامع بین المللی

➤ موضوعات و چالش های راهبردی در حوزه پدافند زیستی کشور

۱. معماری و فعال سازی ساختار پدافند زیستی دستگاهی در شش حوزه اصلی
۲. معماری سازمانی و فعال سازی ساختارهای استانی پدافند زیستی
۳. ساماندهی و سازماندهی شبکه های آزمایشگاه ها
۴. سازماندهی شبکه های درمانی
۵. خودتکایی در تشخیص تهدیدات زیستی
۶. ساماندهی سامانه رصد، پایش و کنترل تهدیدات زیستی در مقیاس ملی و استانی
۷. ایجاد و تکمیل بانک اطلاعاتی پدافند زیستی
۸. فرهنگ سازی و آموزش تخصصی و عمومی
۹. تقویت و ارتقاء قابلیت و ظرفیت احتیاط راهبردی پدافند زیستی
۱۰. مرزداري پدافند زیستی
۱۱. اسناد نظری راهبردی و هادی در حوزه پدافند زیستی

ارزیابی عوامل محیطی در حوزه پدافند زیستی کشور

۱. بررسی محیط داخلی

۱.۱. نقاط قوت

۱. وجود نسبی نیروی انسانی جوان، مستعد، علاقمند و متخصص در کشور
۲. وجود نسبی امکانات، ظرفیت ها و زیرساخت‌های تخصصی پدافند زیستی در کشور
۳. امکان بهره‌گیری از ظرفیت قرارگاه پدافند زیستی کشور (شفاء) و شبکه‌های استانی و شهرستانی متصل به آن به منظور بسیج امکانات و تجهیزات
۴. وجود شبکه‌های بهداشتی-درمانی توسعه یافته و نظام مراقبت فعال در مقابله با بیماری‌های واگیر در سطح کشور
۵. وجود درک نسبی از تهدیدات زیستی در جامعه و اشتراک آن با درک بهداشتی و زیست محیطی مردم از بهداشت
۶. وجود نسبی شبکه آزمایشگاهی و نیروهای متخصص در حوزه‌های مختلف
۷. وجود منابع و ذخایر غنی زیستی و تنوع اقلیمی کشور
۸. وجود ظرفیت‌های راهبردی احتیاط در نیروهای مسلح و بسیج در حوزه پدافند زیستی

۱.۲. نقاط ضعف

۱. ضعف در هماهنگی بین دستگاهی و سازوکار منسجم پدافند زیستی در کشور
۲. آسیب‌پذیر بودن زیرساخت‌های مختلف کشور در برابر تهدیدات زیستی
۳. نامناسب بودن شبکه پایش، نظارت و تشخیص تهدیدات زیستی و بانک‌های اطلاعاتی
۴. کمبود نیروهای تخصصی و مدیریتی مرتبط با پدافند زیستی در کشور
۵. کمبود تجهیزات، فناوری‌ها و زیرساخت‌های تخصصی چرخه پدافند زیستی متناسب با تهدیدات بالقوه و نوظهور
۶. ضعف در خودکفایی و خوداتکایی برخی حوزه‌های دانشی، مواد و تجهیزات و فناوری‌های مرتبط با پدافند زیستی
۷. ضعف در سازوکارهای حقوقی پدافند زیستی ج.ا.ایران در سطح بین‌المللی
۸. کمبود اسناد بالادستی، دستورالعمل‌ها، طرح‌های عملیاتی و اجرایی، آیین‌نامه‌ها و

- قوانین ملی مرتبط با حوزه پدافند زیستی
۹. ضعف در بکارگیری نظام اطلاع رسانی و عملیات روانی مرتبط با پدافند زیستی
  ۱۰. کمبود منابع مالی پشتیبان برنامه‌های پدافند زیستی
  ۱۱. ضعف در ایجاد درک مشترک از پدافند زیستی در بین مسئولین

۲. بررسی محیط خارجی

۲.۱. فرصت‌ها

۱. امکان کسب دانش از شبکه‌های پیوسته جهانی در حوزه علوم و فناوری‌های زیستی
۲. امکان بوجود آمدن حس مشترک تهدید بین کشورهای منطقه در هنگام بروز تهدیدات زیستی
۳. امکان استفاده از تعاملات حقوقی، قوانین، معاهدات و سازمان‌های بین‌المللی در حوزه پدافند زیستی
۴. امکان بهره‌گیری از ظرفیت‌های علمی و دانشی خارج از کشور در حوزه پدافند زیستی

۲.۲. تهدیدها

۱. برخورداری دشمن از توانمندی‌های نوین زیستی و امکان ایجاد عوامل و تسلیحات نوظهور و پنهان
۲. تنوع در تسلیحات، اهداف و سناریوهای وقوع تهدیدات زیستی و سهولت در بکارگیری این عوامل
۳. اشراف و قدرت تأثیرگذاری برخی کشورهای غربی پیشرفته بر نهادهای زیستی جهانی و نهادهای حقوقی بین‌المللی
۴. اشراف اطلاعاتی، تبلیغاتی، جاسوسی و عملیات روانی دشمنان در حوزه تهدیدات زیستی
۵. سرمایه‌گذاری برخی کشورها در حوزه تسلیحات زیستی
۶. تشدید تحریم‌های فناورانه از سوی دشمنان (در کوتاه مدت)
۷. امکان سرایت آلودگی‌های زیستی از مسیر کشورهای همسایه به علت ضعف بهداشتی و امنیتی آنها
۸. پایبند نبودن برخی کشورها به قوانین و مقررات بین‌المللی در حوزه تهدیدات زیستی

راهنمای قرارگاه پدافند زیستی کشور

۱. ارتقاء و توسعه نظام پدافند زیستی سازماندهی شده، نهادینه شده، سلسله مراتبی، یکپارچه، بومی، ابتکاری، منحصربفرد، علمی و خوداتکا با بهره گیری از نظامات موجود جهانی و بومی و بهینه سازی آن
۲. توسعه سامانه پایدار، امن و منسجم ارتباطات، فرماندهی، کنترل، نظارت و مدیریت صحنه بحران‌های زیستی در حوزه‌های مرتبط، در کلیه سطوح با بهره گیری از ظرفیت‌های ارتباطی امن و پایدار
۳. توسعه و ارتقاء سامانه یکپارچه و هوشمند رصد و پایش، هشدار، آشکارسازی، تشخیص، کنترل و ارزیابی تهدیدات زیستی در حوزه‌های مرتبط در سطوح ملی، استانی و شهری
۴. تقویت، توسعه و سازماندهی بهینه شبکه امداد و نجات، درمان، بازیابی و بازتوانی سرمایه‌های آسیب دیده در برابر تهدیدات زیستی در کلیه سطوح از طریق بهره گیری از شبکه ملی بهداشت و ساماندهی مراکز درمانی و ظرفیت‌های نیروهای مسلح
۵. ارتقاء سطح بهداشت و ساماندهی نظام جامع پیشگیری و مصونیت بخشی در برابر تهدیدات زیستی
۶. پیش‌بینی تمهیدات لازم جهت ارتقاء آمادگی پاسخگویی به تهدیدات زیستی در کلیه سطوح از طریق آموزش، سازماندهی، تجهیز تخصصی، تمرین و رزمایش‌ها
۷. تقویت، توسعه و سازماندهی نظام تخصصی هدایت، راهبری عملیات، پشتیبانی و مدیریت صحنه بحران‌های زیستی در کلیه سطوح
۸. توسعه شبکه آزمایشگاه‌های تشخیصی همکار و مرجع از طریق ساماندهی ظرفیت‌های نیروهای مسلح و بخش کشوری
۹. سرمایه‌گذاری در زمینه آموزش، تحقیق، توسعه و تولید علوم و فناوری‌های پیشرفته پدافند زیستی بصورت بومی و خوداتکا از طریق بهره گیری از ظرفیت دانشگاه‌های وابسته به نیروهای مسلح در اولویت یکم
۱۰. توسعه توانمندی‌ها و ظرفیت‌های بومی صنعت پدافند زیستی با بکارگیری شبکه دانشگاهی، شرکت‌های دانش بنیان و بخش خصوصی و دولتی
۱۱. تقویت ظرفیت احتیاط راهبردی عمل کلی پدافند زیستی با قابلیت‌های تخصصی منحصربفرد در سطح ملی از طریق سازماندهی و ساماندهی ظرفیت نیروهای مسلح و وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح

۱۲. توسعه کمی و کیفی نیروهای تخصصی و مدیریتی حوزه پدافند زیستی کشور از طریق تربیت، آموزش و توانمندسازی منابع انسانی
۱۳. ایجاد و توسعه نظام دفاع حقوقی پدافند زیستی با سازماندهی و سازوکارهای لازم و بکارگیری ظرفیت‌های حقوقی بین‌المللی و طراحی نظام دیپلماسی پدافندی
۱۴. ساماندهی نظام نهادینه شده فرهنگ سازی، اطلاع‌رسانی، عملیات روانی و آرامش بخشی در جامعه از طریق بهره‌گیری از ظرفیت‌های مناسب رسانه ملی و سایر رسانه‌های کشور
۱۵. پیش‌بینی تمهیدات لازم جهت حفاظت، مراقبت و برقراری پایداری و امنیت در زیرساخت‌های حیاتی و حساس کشور در برابر تهدیدات امنیتی، تروریستی و جاسوسی
۱۶. کاهش آسیب‌پذیری و مصون سازی زیرساخت‌های مختلف کشور در برابر تهدیدات زیستی از طریق بکارگیری ملاحظات و اصول پدافند غیرعامل و پدافند زیستی در آنها
۱۷. ایجاد و توسعه وحدت فرماندهی، مدیریت یکپارچه، کنترل، نظارت، هماهنگی و ایجاد هم‌افزایی در میان رده‌های مخاطب از طریق توسعه ظرفیت‌های حقوقی پشتیبان و سلسله مراتب فرماندهی
۱۸. هدایت مطالعات راهبردی و تدوین اسناد نظری حوزه پدافند زیستی در کلیه سطوح با بهره‌گیری از ظرفیت نخبگان و خبرگان علمی، پزشکی و دفاعی کشور و دانشگاهها و پژوهشگاهها و شرکت‌های دانش بنیان
۱۹. هماهنگی فرابخشی، تقویت و به‌روز رسانی سامانه‌های مراقبت و کنترل مرزها و مبادی ورودی کشور
۲۰. خوداتکایی در تأمین فرآورده‌های زیستی اساسی مورد نیاز در کشور (خون و...) از طریق سیاست‌گذاری، الزام قانونی و حمایت از محصولات بومی
۲۱. تلاش در جهت بهره‌گیری از ظرفیت‌های بین‌المللی در حوزه پدافند زیستی از طریق فعال سازی میز دیپلماسی در حوزه سیاست خارجی و امنیت ملی کشور

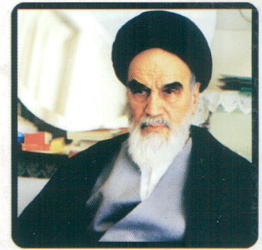

رحم الله امرء علم من أين وفي أين والي أين

خدا رحمت کند کسی را که بدانند از کجا آمده، و در کجا است و به کجا می رود.

امیر مومنان حضرت علی (ع)

رعایت اصول ایمنی و حفاظتی
مراکز و صنایع و ایجاد
پناهگاه های جمعی
برای مردم و کارگران؛
که این اختصاص به
زمان جنگ ندارد،
بلکه طریقه احتیاط
در هر شرایط است.
حضرت امام خمینی (قدس سره)

پدافند غیرعامل مثل مصونیت سازی بدن
انسان است، از درون ما را مصون می کند.
این معنایش این است که ولو دشمن تهاجمی
بکند و زحمتی هم بکشد و ضرب و زوری هم
بزند، اثری نخواهد کرد.
این پدافند غیرعامل نتیجه اش این است،
ببینید چقدر مهم است که ما این حالت را
(مصون سازی) برای کل پیکره کشور و جامعه
در دستگاه های مختلف بوجود بیاوریم.
کاری کنیم که مصونیت در خودمان بوجود
بیاوریم.
این با پدافند غیرعامل تحقق پیدا می کند...
حضرت امام خامنه ای (حفظه...)

سازمان پدافند غیرعامل کشور

سند راهبردی پدافند زیستی کشور ۱۳۹۲-۱۳۹۶

زیر نظر: روابط عمومی قرارگاه پدافند زیستی کشور
نویسندگان: تاریخ انتشار: چاپ سوم، تابستان ۹۵
نشانی: تهران، خیابان استاد حسن بنا (مجیدیه) شمالی،
نبش کوچه شهید علی بخشی، موقعیت سلمان فارسی
۲۵ ۹۳۵ ۳۱۳

www.bdiran.ir